

Review article

ZEHİRLENME OLGULARINA GENEL YAKLAŞIM¹ Öğr. Gör. Dr. Göksel Vatansever, ¹

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Acil. Ankara Türkiye

Abstract

Zehirlenme; ilaç, temizlik ürünü ve tarım ilaçları gibi vücut için yabancı olan bir maddenin toksik dozda ağız, solunum, enjeksiyon ve ciltten emilim yoluyla vücuda zarar vermesidir. Çocukluk çağında önemli mortalite ve morbidite nedenidir. Her yıl 45.000'den fazla çocuk ve ergen zehirlenmeler nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Yirmi yaşından küçük çocuklarda ölüm oranı 100.000 de 1.8 olarak belirtilmektedir. Erkeklerde zehirlenme nedeni ile ölüm oranı kızlara göre daha fazladır. Çocukluk döneminde her yaşta karşılaşılabilmekle beraber beş yaş altı çocuklar tüm zehirlenme vakalarının yaklaşık %50'sini oluşturur.

Keywords: Zehirlenme, ilaç, vücuda zarar.

Zehirlenme; ilaç, temizlik ürünü ve tarım ilaçları gibi vücut için yabancı olan bir maddenin toksik dozda ağız, solunum, enjeksiyon ve ciltten emilim yoluyla vücuda zarar vermesidir. Çocukluk çağında önemli mortalite ve morbidite nedenidir. Her yıl 45.000'den fazla çocuk ve ergen zehirlenmeler nedeniyle hayatını kaybetmektedir. Yirmi yaşından küçük çocuklarda ölüm oranı 100.000 de 1.8 olarak belirtilmektedir. Erkeklerde zehirlenme nedeni ile ölüm oranı kızlara göre daha fazladır. Çocukluk döneminde her yaşta karşılaşılabilmekle beraber beş yaş altı çocuklar tüm zehirlenme vakalarının yaklaşık %50'sini oluşturur. Bu çocuklarda temizlik ürünleri, kozmetik ürünler ve reçetesiz satılan parasetamol ve soğuk algınlığı ilaçlarına maruziyet sıklığıdır.

Zehirlenmeler acil bir durumdur. Zehirlendiği bilinen veya zehirlenme şüphesi olan hastalarda tedavi değerlendirme ile eş güdümlü olarak yapılmalıdır. Öyküde; çocuğun yaşı, zehirlenmeye yol açacak hangi madde veya

maddelere maruz kaldığı, hangi yoldan maruz kaldığı, ne zaman ve ne kadar aldığı ve tıbbi özgeçmişi öğrenilmelidir. Hastanın havayolu, solunum, dolaşım ve bilinç durumu değerlendirilip hastanın hemodinamik açıdan stabil olduğundan emin olduktan sonra ayrıntılı muayenesi yapılmalıdır. Muayenede pupil çapı, nistagmus, salivasyon, barsak sesleri, mesane distansiyonu ve cilt bulguları özellikle değerlendirilmeli, zehirlenme sonucu gelişen belli bir grup bulguların bir arada olduğu toksidromlar açısından dikkatli olunmalıdır.

Zehirlenme vakalarında laboratuvar bulguları etkenin doğrulanmasında, ayırıcı tanısında ve hastanın yönetiminde önemli bir yer tutar. Zehirlenme olgularında kan şekeri, kan gazları, serum biyokimyası ve serum osmolalitesi, gebelik testi, idrar tetkiki ve elektrokardiyogram istenmesi gereken temel testleri oluşturur. Nedeni saptanamayan zehirlenmelerde toksikolojik tarama yapılabilir.

Tedavinin amacı hastanın havayolu, solunum ve dolaşım açısından stabilizasyonunu sağlayarak; yaşamı tehdit eden komplikasyonları uygun şekilde yönetmektir. Tedavinin esasını destek tedavisi oluşturur. Etken maddenin antidotu biliniyorsa süre açısından değerlendirilerek uygulanabilir. Zehrin vücuttan uzaklaştırılması için gastrik lavaj, aktif kömür verilmesi, tüm barsak yıkama, cilt ve göz dekontaminasyonu, idrarın alkalileştirilmesi, diyaliz, plazmaferez gibi

yöntemler uygulanabilir. Hangi yöntemin uygulanacağına hastanın hekimi hastanın mevcut klinik durumuna göre karar vermelidir.

Financial source: Did not use financial resources.

Conflict of interest: None.

REFERENCES

1. Word report on child injury prevention: summary.Genova WHO, 2008.
2. Toce MS, Burns MM. The Poisoned Pediatric Patient. *Pediatr Rev.* 2017;38(5):207-220.
3. Yılmaz HL. Çocukluk döneminde zehirlenme olgularına genel yaklaşım. In: Yıldızdaş D, ed. *Çocuk Yoğun Bakım.* 2 ed: Akademisyen Kitapevi; 2018:715-740.
4. Gummin DD, Mowry JB, Spyker DA, Brooks DE, Osterthaler KM, Banner W. 2017 Annual Report of the American Association of Poison Control Centers' National Poison Data System (NPDS): 35th Annual Report. *Clinical toxicology (Philadelphia, Pa).* 2018:1-203.